

ლური მხატვრული აზროვნება. გარდა ამისა, ჰქონდათ ქართული კულტურის ხელოვნურად გამრუდებული გზის გამრთელების პრეტენზიაც, რაც საკუთრივ ქართულის (თავისი აღმოსავლეთითა და დასავლეთით) ხელოვნების რეფორმირებასთან იქნებოდა დაკავშირებული.

დამოწმებანი:

აფხაიძე 1919: აფხაიძე შ. *ქართული პოეზიის პერსპექტივები*, ჟ. მეოცნებე ნიამორები, №1.

ბარბაქაძე 2001: ბარბაქაძე თ., „გ ლეონიძის სონეტები“. კრ. *გიორგი ლეონიძე*, შემდგ.-რედ. თ. ბარბაქაძე. თბილისი: გამომცემლობა „საარი“, 2001.

კვიციანი 2005: კვიციანი ე. *ქართული სიტყვის ბაზიერი*. თბილისი: გამომცემლობა „თეთრი გიორგი“, 2005.

ლეონიძე 2000: კრ. *ოლე*, შემდგ. ი. ორჯონიკიძე. თბილისი: ლიტ. მუზეუმის გამომც. ლიტერატურის მატთანე, 2000.

ლომიძე 2016: ლომიძე გ. „მოდერნიზმის ოპოზიციური რიტორიკა და საბჭოთა იდეოლოგემა“. კრ. *ქართული მოდერნიზმის ტიპოლოგია*. თბილისი: გამომცემლობა „მერანი“, 2016.

ჩხეიძე 2020: ჩხეიძე რ. *ქალდეადან ბაზალეთის ტბამდე*, ჟ. თეატრი, №4, 2020.

წიფურია 2001: წიფურია ბ. „გიორგი ლეონიძის სიმბოლისტური ლირიკა“. კრ. *გიორგი ლეონიძე*, შემდგ.– რედ. თ. ბარბაქაძე. თბილისი: გამომცემლობა „საარი“, 2001.

Zoia Tskhadaia

Georgia, Tbilisi

Shota Rustaveli Institute of Georgian Literature

Myth and Reality (According to two poems by Giorgi Leonidze)

For a dozen years, in Georgian scholarly criticism and literary studies Giorgi Leonidze’s poetic texts “Don’t worry, Mother”, and “Homeless, where are you?”) have been regarded as lyrical masterpieces created on the theme of World War II. This assessment still remains unchanged, and

the poems will definitely share the same fate as Georgian folk heroic ballads in the nation's memory. The poem "Don't worry, Mother" has a special inspiration. As Giorgi Leonidze recalls, in November 1943 he visited the grave of a Georgian soldier named Levan on the Taman Peninsula.

In his imagination two heartbreaking stories intertwined – of his tormented brother and the unknown Levan. This fact determined the authenticity of the text.

So these two tragic realities turned out to be a common myth and a common tragedy.

Key words: Giorgi Leonidze, ballads, common myth.

ზოია ცხადაია

საქართველო, თბილისი

შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი

მითი და სინამდვილე (გიორგი ლეონიძის ორი ლექსის შესახებ)

ათეული წლების განმავლობაში ქართულ სამეცნიერო კრიტიკასა და ლიტერატურათმცოდნეობაში საგანგებოდ აღნიშნავდნენ გიორგი ლეონიძის პოეტური ტექსტების შესახებ („არ დაიდარდო, დედაო“ და „შინმოუსვლელო, სადა ხარ?“), როგორც მეორე მსოფლიო ომის თემაზე (საბჭოთა კავშირის ისტორიისათვის – დიდი სამამულო ომი) შექმნილ ლირიკულ შედეგებზე. ეს შეფასება დღემდე უცვლელია და, ეჭვგარეშეა, რომ ისინი მომავალშიც იმ ხვედრს გაიზიარებენ, ქართულ ხალხურ საგმირო ბალადებს რომ რგებიანთ ერის მეხსიერებაში. ამ მხრივ განსაკუთრებული ინსპირაცია აქვს ლექსს „არ დაიდარდო, დედაო“. როგორც ცნობილია, II მსოფლიო ომის დროს საბჭოთა მწერლები და, მათ შორის, ქართველები ხშირად სტუმრობდნენ მეომრებს (ეს იყო ზურგში მყოფთა სავალდებულო მოქმედება, მთავრობის დავალებით). რა თქმა უნდა, გიორგი ლეონიძესაც უწევდა გასვლა ფრონტის ხაზზე, ნაბრძოლ, გადამწვარ ადგილებში მოენახულებინა ჯარისკაცები. „1943 წლის ნოემბერს ტამანის ნახევარკუნძულზე ვინახულე უცნობი მეომრის საფლავი. ლევანი

რქმეოდა“, – წერს პოეტი ლექსის „არ დაიდარდო, დედაო“ მინაწერში. ვრცელ მოგონებაში კი აღნიშნავს, რომ საფლავზე – მიწაზე ამოხაზული (ამოკაწრული) იყო სახელი, „ლევანი“.

ომის სისასტიკე, უღმობელი რეალობა თავისთავად ემოციურ იმპრესიონებს აღძრავს სიკვდილ-სიცოცხლის პოეტური ნარატივისათვის, მაგრამ უცნობი ჯარისკაცის სახელი „ლევანი“ უმთავრესი აღმოჩნდა გიორგი ლეონიძისათვის. მისი რეპრესირებული ძმის, 1937 წელს დახვრეტილ ლევან ლეონიძის სადღაც მიკარგული საფლავი ჯერაც არ იყო გამშრალი. 1937-1943 წლების შუალედი, ხუთიოდე წელი, ტკივილის ჩასაყურჩებლად ცოტა დროა... ტოტალიტარულ სახელმწიფოში უსამართლოდ დასჯილთა ახლობლებს მხოლოდ დუმილის უფლება ჰქონდათ. უცნობი ქართველი მეომრის სახელი პოეტისთვის საკუთარი ტრაგედიის ამოთქმის საშუალებად იქცა. მის წარმოსახვაში ერთმანეთს გადაეყარა ორი სულისშემძვრელი ისტორია – თავისი წამებული ძმისა და უცხო ლევანისა. სწორედ ამან განაპირობა ტექსტის ავთენტურობა. ამ ემოციური ზემოქმედების ფონზეა შექმნილი ეს პოეტური მონოლოგი. მხატვრული სახეები: „ღიმილის ბიჭი“, „ბეჭზე არწივი მეხატა“ – სიმბოლური ნიშანი ვაჟკაცობისა და თავისუფლებისა, „ცხრამეტი წლისა“ – სიჭაბუკის ასაკის ხაზგასმა (ასეთი კონკრეტულად მეტწილად ხალხურ პოეზიას ახასიათებს) მთლიან მხატვრულ კონტექსტს ისე შთამბეჭდავად ერწყმიან, როგორც ხალხურ საგმირო-სათავგადასავლო შედევრებში (შეიძლება „ხოჯაის მინდის“ ასოციაციაც აღძრას მკითხველში, მეტრიკითაც).

ღიმილის ბიჭი ვიყავი,
ბეჭზედ არწივი მეხატა,
ცხრამეტი წლისა შევსრულდი,
ოცი არ გადამეხადა,
სამშობლოს დროშა მეჭირა,
მტერს ვეცემოდი მეხადა!

ხალხურობის განცდას კიდევ უფრო ცხადს ხდის ხალხური „მზეო, ამოდი, ამოდი“ და გიორგი ლეონიძის „დღეო, გადიდდი, გადიდდის“ ინტონაციური ასოციაცია (აქ ვაჟას ლექსის „ჯარისკაცის წერილი დედას“ გამოძახილიც ისმის).

ნუ დაიდარდებ, დედაო,
მწარე სიკვდილის სევდასა.
დღეო, გადიდდი, გადიდდი,
შვილი ეყრება დედასა!
არ დაიდარდო, დედაო,
რაც მე სიკვდილით გაწყინე;
მე შენი ძუძუს ნათელი
საქვეყნოდ გამოვაბრწყინე.

„...რაც მე სიკვდილით გაწყინე“, – ჭაბუკის ამ სიტყვებში განსაკუთრებულად გრძნობადი და სულისშემძვრელია დედის ტანჯვა, თანაც, დედა ლირიკული გმირის, მთხრობელის, შვილის წარმოსახვაშია მხოლოდ და არა იქვე, შვილის ჯერ კიდევ თბილ საფლავთან (რომელიც, იქნებ, მხოლოდ პოეტის მეხსიერებამ და ამ ლექსმა შემოინახა, ფაქტობრივად კი ისევე გაქრა ტამანის მიწის რაღაც მონაკვეთზე, როგორც ლევან ლეონიძის საფლავად წოდებული მიწაყრილი)...

ნაძალადევი, ხელოვნური ქება-დიდება, ცრუ ოპტიმიზმის პანეგირიკული სიჭარბე აუბრალოებდა და აყალბებდა ომისდროინდელ ლირიკას, მაგრამ გიორგი ლეონიძის ლევანი გმირის სიმადლეზეა და შეუძლია უკვდავება იწამოს. ამის განცდას პოეტური გამოხატვის დამაჯერებლობა ქმნის. აქ, ამ ლირიკულ ტექსტშია ამ სიცოცხლის და უკვდავების მოკრძალებული სამყარო.

მე არ დამკარგავს სამშობლო,
სულ ვეხსომები ლევანი,
სანამდის საქართველოში
იწურებოდეს მტევანი...

„მტერთან ჩემ სიკვდილს ნუ იტყვი, / დამალეთ ჩემი სამარი, /თუ მტერმა გკითხოს, უთხარით, /კრემლშია, სტალინთან არი! / და თუ სტალინმა მიკითხოს, / უთხარ, არ ვიყავ ჯაბანი, / იქ ვდგევარ, სადაც ნათობენ /სტალინის მამაპაპანი!“ – ბელადის სახელი და მისადმი ესოდენ პატივი, დღევანდელი თვალსაწიერიდანაც, არაფერს „უშავებს“ ამ ნათელმწარე ლექსს. ცნობილია, რომ ბელადის, სტალინისადმი, რწმენა მის დიდ არმიაში მითი არ იყო.

მოწოდებაზე „სამშობლოსათვის, სტალინისათვის!“ – ბევრი გულწრფელად მზად იყო, თავი გაეწირა. სახელმწიფო სისტემამ ამაზე დროულად იზრუნა (მეორე მსოფლიო ომის მხცოვან ვეტერანთა შორის, და არა მხოლოდ მათში, დღესაც არიან ბელადის სახელის მოთაყვანენი, რომელთა უპირველესი არგუმენტია სტალინის, როგორც მხედართმთავრის, როლი ფაშიზმის დამარცხებაში).

„შინმოუსვლელი, სადა ხარ?“ (შინმოუსვლელთა ბალადებიდან ერთ-ერთი) პოეტური მიმართვის ფორმით გამოხატავს ავტორის სათქმელს. აქაც სუბიექტურმა იმოქმედა მნიშვნელოვანწილად პოეტური ნარატივის ემოციურ ხარისხზე – საკუთარი და საზოგადო მთლიანდება და დიდ გულისტკივილად იქცევა; 1943 წელს, როცა ეს ლექსი დაიწერა, დიდი ომის შუაგეცხლში, საქართველო უკვე სავსე იყო შინმოუსვლელთა სახელებით. გიორგი ლეონიძის ლექსის ადრესატი კონკრეტულად თბილისის მკვიდრია, ვისაც თბილისის სიყვარული და მასზე მოგონება პირს დარჩებია ღიმილად. მას უცხო მიწის, უცხო მინდვრის შამბნარი დაჰფენია სუდარად, მაგრამ პოეტის მადლიან ქართულს – სიტყვას ასდის მშობლიური მიწის სურნელი – განკუთვნილი „გულნატყვიარი მხედრისათვის“.

თბილისში ვარდი აყვავდა,
შენ სად არჩიე დარჩენა?
ნეტავი წამოგახედა,
მთაწმინდა კიდევ გაჩვენა!
შორი გამხდარა სავალი,
რამდენიც გინდა იარო;
აღარც ჩანხარ და ვერც მოხვალ,
მხედარო გულნატყვიარო!
დედის ცრემლების სანაცვლოდ
გასველებს ღამის ნაწვიმი,
ნაქროლი საქართველოდან,
ფრთას დაგაბერტყავს არწივი!
თვალში გვაკლიხარ, სადა ხარ,
შენ ხომ თბილისი გიყვარდა?
შენი ქართული მარჯვენა
სად ჩაიშალა თიხადა?

„თბილისში ვარდი აყვავდა“, მაგრამ პოეტის განწყობა აშკარად გამოხატავს იმას, რომ მის სულიერ ცხოვრებას რაღაც სამუდამოდ დააკლდა... შინმოუსვლელ გმირთა ხმით ნატირალში თავისი „წამებული ძმისთვის“ კუთვნილი დაგუბებული მწუხარებაც დაატანა უთუოდ და ასე შეიქმნა ეს მშვენიერი ბალადები, როგორც მას თავად პოეტმა უწოდა და მკითხველმაც ასე მიიღო... „ვაჟკაცსა გლოვა უხდება, მკვდარ ძმას ტირილი დისაო“... (ვაჟა), მაგრამ ძმისგან ძმის გლოვაც შემადრწუნებელია, უსიტყვო – სვანური ზარივით.

მხოლოდ პოეტის გარდაცვალების შემდეგ, თითქმის საუკუნის მიწურულს, გახდა ცნობილი ის საიდუმლო, რასაც იგი გულში ინახავდა, რაც უთქმელი დარჩა. ამასთან დაკავშირებით არსებობს პოეტ სილოვან ნარიმანიძის მოგონება: „ერთი საიდუმლო გამანდო გიორგი ლეონიძემ: „შინმოუსვლელთა ბალადები ჩემი წამებული ძმის – ლევანის ხსოვნას ვუძღვენიო. ეს ტკივილი, ბრძოლის ველზე დაცემულთა გამო ტკივილი, ერთ დიდ გრძნობაში გაერთიანდა და ამან დამაწერინაო“ (ნარიმანიძე 2005). ასე იქცა ეს ორი ტრაგიკული რეალობა საერთო მითად, საერთო ტრაგედიად.

ბევრი რამ დარჩათ უთქმელი არა მხოლოდ გიორგი ლეონიძეს, არამედ XX საუკუნის, განსაკუთრებით – პირველი ნახევრის, ქართველ პოეტებს (და არა მხოლოდ პოეტებს). მკაცრი რეალობა, კონიუნქტურა აიძულებდათ, ყოფილიყვნენ „კორექტულები“, შესაბამისად ეპოქისა, მაგრამ ამ შეზღუდვებიდან, არც ისე იშვიათად, პოულობდნენ გამოსავალსაც. ლირიკოსებისთვის თვითგამოხატვის მხატვრულ-შემოქმედებითი ნიღაბი ალევგორია იყო, რომ ეპოქის გმირების სახისმეტყველებისათვის ამგვარად დაეტანებინათ ღრმად სუბიექტური ემოციები. შეიძლება ეს, მეტ შემთხვევაში, ქვეცნობიერად ხდებოდა, როგორც „ავტორის პიროვნული არაცნობიერის გამოვლენა“ (ზ. ფროიდი), მაგრამ სწორედ ამგვარად მიიღწეოდა ჭეშმარიტი პოეზია.

ისიც უნდა გავიხსენოთ, რომ 1937 წელს თვითონ გიორგი ლეონიძესაც შეექმნა საფრთხე. 1937 წლის 30 სექტემბრის გაზეთ „ლიტერატურულ საქართველოში“ დაბეჭდილ წერილში „გავწმინდოთ დიადი საბჭოთა ქვეყანა კონტრრევოლუციური სიბინძურისაგან“ აცხადებენ: „ჩვენს რიგებში კიდევ არიან მწერლე-

ბი, რომელთა კავშირი და ურთიერთობა ხალხის დაუძინებელ მტრებთან ყოველთვის ეჭვგარეშეა. ტიცთან ტაბიძე, გიორგი ლეონიძე და სხვები უნდა გამოვიდნენ აქ, ჩვენი კოლექტივის წინაშე და გულწრფელად აღიარონ ყველა ის დანაშაული, რომელიც მათ ჩაადენინა ხალხის მტრებთან აშკარა მეგობრულმა ურთიერთობამ“; საღიარებელი არაფერი იყო, დანაშაული არ ჩაუდენიათ“... ასეთ დროს ერთგულება პოეზიის ენაზე – ხოტბით უნდა დაემტკიცებინათ. როგორც ბ-ნი აკაკი ბაქრაძე წერს, გიორგი ლეონიძეს ამ დროს ერთგულების ფიცი დადებული ჰქონდაო, – გულისხმობს იმას, რომ ამ დროს პოეტს დაწერილი აქვს ბელადის „ბავშვობა და ყრმობა“. ეს პოემა შევიდა 1937 წელს გამოცემულ კრებულში „ქართული ლექსები, პოემები, ხალხური ლექსები და სიმღერები“ (ავტორები: გ. ტაბიძე, პ. იაშვილი, ტ. ტაბიძე, ვ. გაფრინდაშვილი, ს. ჩიქოვანი, ს. შანშიაშვილი და სხვ.)...

სტალინიადამ ზენიტს 30-იანი წლების ბოლოს, სტალინის დაბადებიდან 60 წლის აღსანიშნ თარიღთან დაკავშირებით მი-აღწია. საქართველოს ცკ-ის დავალებით მწერლთა კავშირთან არსებულ პარტორგანიზაციას დაევალა, „ფართო აქტივის სურვილით შექმნილიყო მხატვრული ნაწარმოებები ბელადზე და ამით მონაწილეობა მიეღოთ საბჭოთა ხალხებისა და მსოფლიო პროლეტარიატის ზეიმში“ (საქ. შსს არქივი, ფონდი 897, აღწ. 1, საქმე 1, 1939 წ. 2.VIII, გვ. 22); 1939 წლის 2 ივლისს ჩატარდა საქართველოს მწერალთა კავშირთან არსებული პარტორგანიზაციის კრება, რომელსაც ესწრებოდნენ არაპარტიული მწერლებიც, 35 კაცი მთლიანად, რაც სხვა შემთხვევაში, მთელი ამ წლების (1937-1941 წწ.) არ მომხდარა. კრება იყო რიგგარეშე. სიტუაცია დაძაბული, იგრძნობა შიში, სიფრხილე, საგანგებო თავგამოდებაც და შედარებით გაბედული გამოსვლები ზოგიერთი მწერლის მხრიდან. კრებას ეცნობა, რომ ბელადის საიუბილეოდ უნდა გამოიცეს ოთხი წიგნი. აზრი ორად გიყო: კ. გამსახურდიამ, გ. ქიქოძემ, ლ. ქიაჩელმა, შ. დადიანმა, დ. შენგელაიამ, ს. კლდიაშვილმა უფრო მართებულად მიიჩნიეს ერთი კრებულის გამოცემა, ორი გამოცემა ძალებს დაქსაქსავს და მწერლებს შეზღუდავსო. ალბათ მეტი სიფრთხილისათვის, ორი კრებულის გამოცემა მოითხოვეს ს. ჩიქოვანმა, ი. მოსაშვილმა, კ. ლორთქიფანიძემ, გ. წულუკიძემ, ლ. მეტრეველმა, გ. ქუჩიშვილმა (დანარჩენებს აზრი არ გამო-

უთქვამთ). ხმის უმრავლესობით ორი წიგნის გამოცემა გადაწყდა (ცხადია 2014: 237). წიგნის I ნაწილი „ხალხური ლექსები და სიმღერები სტალინზე“ წარმოდგენილია 25 ავტორის 27 ლექსით. საგულისხმოა ის ფაქტი, რომ ხალხურ ლექსებში თვალშისაცემია ერთფეროვნება და ერთგვაროვნება (განსაკუთრებით ერთნაირი მეტაფორები იძლევა საშუალებას დასკვნისათვის, რომ ამ პერიოდის ხალხურ ლექსებს ატყვია საერთო ხელი, არა მხოლოდ სარედაქციო ჩარევა და გადაკეთება... ქართული ხალხური პოეზიის მკვლევრებს შორის (ჯ. ბარდაველიძე, რ. ჩოლოყაშვილი) გამოითქვა მოსაზრება (არა წერილობით), რომ ამ პერიოდის ხალხური ლექსები, არც ისე იშვიათად, იწერებოდა პროფესიონალი პოეტების მიერ.

1939 წელს გამოიცა გიორგი ლეონიძის ლექსების კრებული „სტალინი“ და კონსტანტინე გამსახურდიას ტეტრალოგიის (ასეთი იყო მწერლის თავდაპირველი გადაწყვეტილება) I ნაწილი „ბელადი“ (რაც მწერალს შემდეგ არ გაუგრძელებია); 1941 წელს გიორგი ლეონიძეს სსრკ სახელმწიფო პრემია მიენიჭა.¹

ორმაგი სტანდარტები ამ ეპოქის სტილი გახდა, თუმცა ბელადზე შექმნილ პოემაში გიორგი ლეონიძემ ჩინებულად შეძლო დროდადრო „გაქცეოდა“ კონკრეტულ სახელს, კონკრეტულ ადრესატს და წარმოესახა მშობლიური სანახების სიდიადე, „იავუნდებით ნაწვიმარი ქართლის ბაღი“, გასულიყო სხვა გულწრფელად სათაყვანო პოეტურ სივრცეში. მსგავსი ლირიკული პარადიგმები უცხო არ არის ქართული პოეზიის სოვეტური ხანისათვის.

ზედმეტი არ იქნება თუ იმასაც გავიხსენებთ, რომ საგულისხმო ლექსი სტალინზე ჯერ კიდევ 1936 წლის გაზ. „იზვესტიის“ საახალწლო ნომერში დაიბეჭდა. როგორც კრიტიკოსი და ლიტერატურათმცოდნე თამაზ ნატროშვილი წერს, რუსულ პოეზიაში „სტალინიანას“ სათავე დაუდო რუსული პოეზიის „სინდისად“ წოდებულმა ბორის პასტერნაკმა. რომელიც ითვლებოდა პოეტად, ვისი ცხოვრებისეული და შემოქმედებითი სიწრფელე საქვეყნოდ იყო აღიარებული („უმწიკველო პიროვნება“, როგორც

---

1 1944 წ. გ. ლეონიძეს მეორედ მიენიჭა სსრკ პრემია კინოფილმ „ჯურღალის ფარის“ სცენარისტის, მესამე – 1952 წ. პოემებისათვის: „სამგორი“ და „ფორთოხალა“.

მოიხსენიებს გრიგოლ რობაქიძე). ფიქრობენ იმასაც, რომ სწორედ პასტერნაკის ამ ლექსმა უზიძგა ბულგაკოვს შეექმნა პიესა „ბათუმი“... ამასთან დაკავშირებით წიგნში „ზარები 30-იანი წლებიდან“ ირაკლი აბაშიძე ასეთ კომენტარს დაურთავს ზემოთქმულს: „ჩვენ კი აქ დავუმატებთ – არა მარტო ბულგაკოვს... და კი არ უზიძგა, პირდაპირ დალოცა ამ გზაზე ბევრი რუსი და სხვა ეროვნების მწერლები“ (აბაშიძე 2003: 31-32).

„А в те же дни на расстояньи,
За древней каменной стеной
Живет не человек, – деянье:
Поступок ростом с шар земной,
Судьба дала ему уделом
Предшествующего пробел.
Он – то что снилось самым смелым,
Но до него никто не смел“

... მართალია, პრემიები და ჯილდოები (ორი ლენინის ორდენი, წითელი დროშის ორდენი) არც შემდეგ მოკლებია გიორგი ლეონიძეს, მაგრამ ვერავინ იტყვის (ალბათ), რომ ცხოვრება მართლაც შეარგეს ამ სიცოცხლის უზომოდ ტრფივალ კაცს. შიში და სიფრთხილე ამ თაობისთვის ბოლომდე განუყრელი განცდა იყო. „შეკავებულ ქვითინში თრთის / ცრემლი თქვენზე დასაღვრელი“, – მიმართავს იგი ერთ-ერთ ბოლოდროინდელ ლექსში პაოლოს, ტიცინანს და სხვ. ძმის სახელს მაინც ტაბუ ედო ბოლომდე. არადა 1956 წელს ლევან ლეონიძე უდანაშაულოდ ცნო სარეაბილიტაციო სასამართლოს სხდომამ (საქართველოს შსს არქივი, საარქივო საგამოძიებო საქმე №969405, ფ. 6. საარქ. №37¹¹³⁹, ტ. 2, გვ. 137).

დიდი გულისტკივილი და სამედურავი დროების მიმართ პოეტის ბოლო ლექსში გაისმის, რითაც, ვფიქრობთ, ყველაფერს გაეცა პასუხი:

რა ლექსი გინდა, ჩემო დროება,
გამაგებინე, რა ლექსი გინდა,
რომ არ მომეცი მე მყუდროება,
არც წყალი მასვი მე გემოწმინდა.

რად დამიგრიხე ხორხზე საბელი
და ფრთაში წყლული რად გამიჩინე,
რად აკვლევინე კაენს აბელი,
რომ ერთი ძმაც კი არ შემარჩინე.

სიკვდილმაც არ დააცალა... რომ დასცლოდა, იქნებ ერთი გმინვა, კონკრეტულად ძმის სახელზე, ღიად ნათქვამი – დარჩენილიყო მის დიდებულ პოეზიაში, ისეთი ლამაზი ტკივილით, როგორითაც დავითი დასტიროდა მეგობარს, ძმას: „მტკივის შენთვის, იონათან, ძმაო, საყვარელ იყავ ჩემდა“...

დამოწმებანი:

აბაშიძე 2003: აბაშიძე ი. *ზარები 30-იანი წლებიდან*. თბილისი: გამომცემლობა „ინტელექტი“, 2003.

ნარიშანიძე 2005: ნარიშანიძე ს. „ფრთხილად, ბატონებო“. გაზ. „მწერლის გაზეთი“, 30.IV.2005.

ცხადაია 2006: ცხადაია ზ. *XX საუკუნის ქართული ლირიკის ისტორიიდან*. თბილისი: გამომცემლობა „მერანი“, 2006.

ცხადაია 2014: ცხადაია ზ. „კონიუნქტურა და ქართული პოეზია“. *ქართული ფოლკლორი, 7(XXIII)*. *ფოლკლორისტთა სამეცნიერო სესიის მასალები*. თბილისი: ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა, 2014.